

PROFESSIONELE LEERGEMEENSCHAP LEESVAARDIGHEID NEDERLANDS (RUG) IN GRONINGEN: ONDERWEG NAAR DE BETERE LERAAR

Samen lessen ontwerpen, evalueren hoe leerlingen erop reageren en naargelang de lessen aanpassen. De professionele leergemeenschap is een vorm van professionalisering waarbij docenten Nederlands in schooloverstijgende teams via de methode van de Lesson Study hun onderwijs vernieuwen. Met speciale aandacht voor het effect op het leren van leerlingen. In het noorden van Nederland maken leraren van zeven vo-scholen deel uit van deze professionele leergemeenschap.

**“Gebrek aan
motivatie
bestaat hier niet.
Zelfs als
de ondersteuning
van de school
- in de vorm van
een halve dag
vrij roosteren -
wegvalt,
blijven leraren
meedoen.”**

Lesson Study

De lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen heeft zelf actief gezocht naar scholen en leraren die kennis wilden nemen van de stimulerende en inspirerende Lesson Study-werkwijze. Deze methode is oorspronkelijk afkomstig uit Japan en wordt in Nederland voornamelijk gebruikt in reken- en wiskundeonderwijs. Voor Nederland is het zeker ook geschikt. De leraren, die voor deelname aan de Professionele Leergemeenschap (PLG), minimaal drie jaar leservaring moeten hebben, doen in principe drie jaar mee. Daarvoor stelt hun school hen honderd uur per jaar vrij. Behalve acht bijeenkomsten op de vrijdagmiddag, waar ze met elkaar in werkgroepen lessen ontwerpen en evalueren, gaan ze minimaal vier keer per jaar bij elkaar de ontworpen lessen observeren en evalueren, en vindt er jaarlijks een conferentie plaats.

Het centrale thema waar de PLG zich op richt is leesvaardigheid. In de PLG bepalen docenten welk leer- of onderwijsprobleem ze willen oplossen, formuleren ze een onderzoeksvraag, bedenken ze welke data ze gaan verzamelen en ontwerpen ze lessen. Daarna volgt een cyclus van uitvoeren en leerlingen observeren en interviewen, nabespreken, herontwerpen en opnieuw uitvoeren en observeren, en reflecteren. Het leren van de leerling staat centraal gedurende het gehele proces. Formeel getoetst wordt in de PLG niet: de deelnemers vormen met de begeleiders een zelfsturend team. De leraren zijn bijzonder enthousiast over de werkwijze. Ze zijn gedeeld eigenaar van de les die ze hebben ontworpen en doordat ze het leren van leerlingen

observeren, worden ze ‘gedwongen’ na te denken over hoe dat leren zichtbaar gaat worden in de les. Zo krijgen ze niet alleen meer inzicht in het leren van hun leerlingen, maar ook in manieren om dat leren zichtbaar te maken. Hierbij wordt vakinhoudelijke en vakdidactische expertise aangedragen vanuit de begeleiders van de opleiding. Het doel van de PLG is dat de deelnemende leraren zich tot Lesson Study-coach ontwikkelen. In het derde en laatste jaar gaan ze daarvoor ook proefdraaien met Lesson Study’s in professionele leergemeenschappen op de eigen school.

Focus op de leerling

Bij de uitvoering van de ontwikkelde lessen wordt speciaal gelet op hoe de les uitpakt voor verschillende leerlingen, bijvoorbeeld van zwakke en sterke leerlingen. Op grond van in ieder geval observaties van en interviews met leerlingen worden de lessen aangepast, bijgesteld en opnieuw uitgevoerd. Tijdens het proces toetst het team wat de lesinhoud en de gebruikte werkvormen voor uitwerking op de leerlingen hebben.

Het op deze manier verleggen van de focus van onderwijzen naar het leren van de leerlingen hebben de begeleiders van de opleiding als een bijzonder proces ervaren. Daarnaast bleek dat leraren best veel moeite hebben om goed te kunnen voorspellen hoe leerlingen gaan reageren op een les en welke moeilijkheden sommige leerlingen zullen ervaren. Met de ontwikkelde lesontwerpen worden didactische vraagstukken van de leraren opgelost.

**“De leraren
genieten
enorm van de
gesprekken,
de observaties
en het
gezamenlijk
ontwerpen van
lessen.”**

Bredere toepassing

De docent moet aan de basis staan van curriculumontwikkeling. In dat opzicht is Lesson Study zeer geschikt, omdat het maximaal focust op de les en het effect op het leren van de leerlingen. Wellicht is het interessant om met bovenschoolse professionele leergemeenschappen - zoals deze in Noord-Nederland - aan leerlijnen en curricula te werken. Hierbij kunnen dan bijvoorbeeld enkele beoogde kernelementen van het nieuwe curriculum tijdens Lesson Study-achtige activiteiten worden uitgetest. Deze professionele leergemeenschap wijst in ieder geval uit dat het bijzonder relevant, consistent en effectief kan zijn.

Voor het professionaliseren van de leraar is Lesson Study zeer geschikt. Het is echter de vraag of de methode eveneens toepasbaar is, als het over andere onderwerpen gaat. Om bijvoorbeeld de inrichting van schoolexamens te verbeteren, moet je andere werkvormen zien te vinden. Maar misschien is het wel mogelijk om, op dezelfde wijze als bij het aanpassen van de lesinhoud, ook de wijze van toetsen te verbeteren.

Tips

- Regionale, bovenschoolse netwerken zijn een prima manier om tot professionalisering te komen.
- Leraren met elk een eigen visie op het vak Nederlands kunnen door samenwerking in een regionaal netwerk een ‘helicopterview’ ontwikkelen.
- Ondersteuning, in de zin van tijd ter beschikking stellen en een actieve en stimulerende schoolleiding, is van wezenlijk belang voor de deelnemende leraren.